

ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

УДК 94 (477)«1942/1944»

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВЗАЄМИНИ У ПЕРІОД 1942-1944 РОКІВ: СУЧАСНИЙ ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС (ВИБРАНІ АСПЕКТИ)

Василь Ухач

Тернопільський національний економічний університет
Україна, 46001, м. Тернопіль, вул. Микулинецька, 46а
e-mail: v.ukhach@ukr.net; vasil.ukhach@gmail.com

Українсько-польські взаємини періоду Другої світової війни та перших післявоєнних років, і сьогодні є не тільки «[...] предметом емоційних наукових дискусій, а й елементом наростання ідеологічного та політичного протистояння» [1], слугують перманентному наростанню напруги у взаємних відносинах. Зрештою, як слушно зауважує В. В'ятрович, кожен науковець, який прагне дослідити генезу польсько-українських суперечностей «[...] ризикує постійно «провалюватися» углиб історії» [2].

Без перебільшення за більш як двадцять років маємо підстави говорити про виникнення та розвиток у сучасній вітчизняній історичній науці окремого та самостійного науководослідницького напрямку – історіографії українсько-польських відносин у роки Другої світової війни, яка, як зазначає О. Марущенко, стала кульмінацією україно-польських конфліктів ХХ ст., спровокувавши братовбивче криваве протистояння [3]. Вивчення українсько-польських відносин, на думку Я. Грицака стало першою поважною предметною дискусією в Україні на тему минулого.

Порівнюючи стан вивчення заявленої контроверсійної теми у сучасних польській та українській історіографіях, доцільно виокремити низку особливостей. По-перше, у вивченні українсько-польських відносин періоду Другої світової війни лідируючі позиції належать польським історикам, які значно раніше започаткували пошукову й аналітичну джерелознавчу працю, а отже й «[...] першими вийшли на рівень концептуалізації проблеми» [4]. По-друге, диспропорція між польською й укра-

їнською історіографією, що була виразно помітною під час роботи спільних українсько-польських семінарів «Польща-Україна: важкі питання», де польську сторону представляли фахівці з багаторічним досвідом опрацювання зазначеної теми, тоді як українську здебільшого історики, які, у кращому випадку, розробляли проблематику українського минулого першої половини ХХ ст. 2) «[...] відчутний донедавна брак серйозних історичних робіт про ОУН і УПА» [5]. По-третє, в останні роки, на думку авторитетного львівського дослідника українсько-польських відносин Б. Гудя, сучасна польська історична наука у вивченні українсько-польських відносин «втомилася» і дещо знизила свою активність, а тому значно поменшало нових, опертих на нововіднайдені джерела, глибших наукових студій генези трагічних відносин двох сусідніх народів періоду 1943-1947 років [6]. По-четверте, вітчизняним історикам не вдалося оминати тиску ЗМІ, громадської думки, а тому, як зазначає І. Ільюшин, політичні аспекти проблеми українсько-польських взаємин часто брали першість над академічним висвітленням теми [7]. По-п'яте, необізнаність багатьох істориків, які беруться за висвітлення зазначеної теми, або її окремих сегментів з джерелами, не говорячи вже про політиків і журналістів [7].

Прикметно, що в останні роки у сучасній українській історіографії помітні намагання подати синтетичний погляд українсько-польських трагічних відносин [8], виокремити тенденції окремих історіографічних напрямів (течій), що сформувалися у сучасній українській науці. Львівський історик Б. Гудь у своїй фун-

даментальній праці, присвяченій етносоціальному аспектам українсько-польських конфліктів новітньої доби, виокремлює наступні напрями з притаманними їм тенденціями: 1) «державницький» напрям, представникам якого притаманний дещо поверховий аналіз характеру та перебігу українсько-польського конфлікту, що пояснюється «боязню» його очільників бути звинуваченими у браку патріотизму [6]; 2) прихильники т. зв. культурно-антропологічної історії (Я. Грицак, А. Заярнюк, А. Портнов та ін.), які, з одного боку, справедливо наголошують на «антигуманному характері стратегії і тактики оунівського керівництва УПА щодо польського населення Волині та Східної Галичини» [6], з іншого, аналізуючи причини братовбивчого конфлікту, акцентують увагу здебільшого на політичному характері, опускаючи етносоціальні, формування яких мало багатомірову тяглість і відіграло одну з провідних ролей у протистоянні [6]; 3) історики-марксистичні – ці нечисленні та малоавторитетні представники «танцюють» на платформі радянської комуністичної історіографії з переліком усіх її вад і трактують український національно-визвольний рух 20 – сер. 50-х років ХХ ст. не інакше як «націоналістичний, профашистський, злочинний», спрямований на боротьбу з мирним польським і «радянським» людом західноукраїнських земель [6].

З когорти авторитетних фахівців заявленої наукової теми слід виокремити праці науковців: І. Галайчука, Р. Грицьківа, І. Ільюшина, Л. Зашкільняка, О. Каліщук, О. Лисенка, О. Морозової, І. Мищака, О. Маруценка, А. Олещука, В. Солдатенка, Я. Антонюка, О. Сухого, В. Ухача, І. Цепенди, С. Шишели [10].

Таким чином, українські фахівці у переважній більшості, в оцінці важких сторінок історичного минулого, прагнуть уникати односторонніх оцінок, спекуляцій, а пануючим став підхід *комплексності* (курсив наш – В.У.) причин українсько-польського протистояння – територіальних, політичних, етнічних, соціальних, мілітарних [9].

Комплексний аналіз історії українсько-польських взаємин на інституційному рівні був ініційований істориками обох країн після укладання у 1996 р. Угоди між Світовим Об'єднанням Воїнів Армії Крайової й Об'єднанням українців у Польщі [11]. Угода стала добре засіяним зерном, плоди якої виявилися у започаткуванні роботи багаторічного міжнародного семінару науковців обох країн, який попри перерви у роботі [12] продовжує свою працю понині [13].

На нашу думку сучасною вітчизняною історіографією недостатньо уваги приділено теоретико-методологічній розробці понятійного апарату українсько-польських відносин, особливо періоду Другої світової війни. Очевидно, значну роль тут відіграло і те, що на спільних українсько-польських семінарах, питання термінології, зрештою як і історіографії та джерельної бази невиправдано опускалося. Тому ми спостерігаємо поліфонію підходів науковців до дефініційного окреслення: «конфлікт», «війна», «протистояння», «трагедія», «україно-польська «мала війна», «локальна війна», «селянська війна», «битва за землю», «визвольна антиколоніальна боротьба», «міжнаціональний збройний конфлікт», «національно-визвольна війна» [14] та несміливий поступ (за винятком праць В. В'ятровича, Л. Зашкільняка, І. Патриляка) у наукових спробах деталізувати це питання. Має рацію Л. Зашкільняк, вказуючи на «дивну різницю» у термінології й оцінках українсько-польських взаємин у роки Другої світової війни [15].

Польська історіографія в оцінці Волинських подій 1943 року послуговується термінами «різня», «вигнання польського населення», «екстермінація», «етнічні чистки», «людобойство (геноцид)». Коли ж йдеться про вигнання українського населення, у тому числі цілих поселень – польські історики вживають терміни на кшталт – «одетові акції» (помста), «паціфікація» (утихомирення), і лише в окремих випадках і не до всіх теренів пограниччя – «війна» [15]. Львівський історіограф також вважає, що і поширений в українській історіографії термін «протистояння» [16] не надається до розуміння тогочасних подій, оскільки не йдеться про пасивні дії конфліктуючих сторін – «стояння» [15]. Так само неточним і надто загальним, вважає В. В'ятрович, є використання означення «конфлікт», яке доволі поширене в українській історіографії [17]. На думку історика конфлікт може і не бути кривавого вираження, як це мало місце у взаєминах поляків та українців, не супроводжуватися воєнними діями між його суб'єктами. Власне В. В'ятровичу належить чи не єдина спроба уведення й обґрунтування доцільності використання у науковому обігу терміну «війна» [18]. На думку автора, хронологічні рамки «війни під час війни» охоплюють період з літа 1942 року – від перших збройних зіткнень на Холмщині і до липня 1947 року, де завершальним акордом стане акція «Вісла» [2].

Друга польсько-українська війна, на думку В. В'ятровича стала «вінцем» тривалого про-

тистояння між українцями та поляками набувши форм релігійного, етносоціального й етнополітичного конфлікту. Специфічною її особливістю було те, що вона була збройним протистоянням між нерегулярними, а партизанськими суб'єктами національно-визвольних рухів обох народів. Особливої гостроти «війні у війні» додало участь цивільного населення, яке часто без чітко окресленої політичної орієнтації використовувало конфлікт як спосіб вирішення усіх минулих та поточних завданих взаємних кривд [4].

Л. Зашкільняк зазначає, що важко знайти інший термін, який би інтегрував сукупність усіх подій українсько-польських відносин у роки Другої світової війни [15].

Про українсько-польський конфлікт як війну, що проходила на кількох рівнях («макровійна» між нацистською та советською державно-військовими надпотугами, «мікрівійна» між польським, українським і советським підпіллям, мала громадянська війна між різними групами в українському підпіллі [...]» [2]), пише Я. Грицак. Війна українців з поляками була національно-визвольною, повстанською [2].

Я. Дашкевич, поділяючи концепцію війни між українцями та поляками, стверджував, що на західноукраїнських землях відбувся не просто конфлікт, а повстання проти трьох окупантів, об'єднаних антиукраїнською ідеологією [19]. Йшла національно-визвольна війна, яка з часом вийшовши з-під контролю ОУН і УПА, перетворилася на жорстоку селянську війну [20].

Ще одна болюча проблема – питання обопільних втрат – у сучасній українській історіографії потребує подальших ґрунтовних досліджень. У плані розкриття цього складного аспекту доцільно, на нашу думку, виокремити низку міркувань. По-перше, у сучасній вітчизняній історіографії слушно акцентується увага на тому, що саме ця тема «[...] одна з найскладніших і найспекулятивніших [...]» [8]. І в польській, і в українській історіографіях, на жаль, часто подаються необґрунтовані документально, перебільшені цифри, при цьому кожна із сторін прагне показати «[...] власний народ в образі «потерпілої сторони» [8]. По-друге, сучасна українська історіографія тривалий час «задувала» у детальному висвітленні цього питання, задовольняючись закидами польській стороні в її намаганні подати максимальне число польських жертв. По-третє, українські історики Г. Боряк, О. Лисенко слушно наголошують, що у питанні кількості жертв йдеться про конкуренцію статистичних мате-

ріалів, лєвова частина яких не підтверджена вірогідними документами та має оціночний характер [21]. По-четверте, українські історики (зокрема І. Патриляк) об'єктивно акцентують увагу, що у «[...] конкретному регіоні й у конкретний період більше страждала та сторона, яка була слабшою» [8]. По-п'яте, І. Ільюшин акцентує увагу на необхідності дослідникам відрізнити дії українських і польських партизанських загонів «[...] від подібних за характером дій представників українських і польських національностей, здійснених під командою німецьких або радянських військових» [22]. Окрім того вкрай важливо досліднику при підрахунку втрат вказувати географічні межі та хронологічні рамки.

У сучасній українській історіографії помітна поліфонія підходів до обопільних втрат в українсько-польській «мікрівійні». В. В'ятрович (опираючись на дані довідки архіву Служби Безпеки України (далі – СБ України) від 08.07.2003 р.) вказує загиблих на всіх теренах Західної України – поляків – 30327, українців – 16253; знищено населених пунктів: польських – 240, українських – 115 [5]. А. Боляновський говорить про не більше 20 тис. загиблих поляків на Волині [23]. Ю. Сорока, посилаючись на дослідження українських фахівців називає втрати на Волині: поляків – 35 тис., українців – 15 тис. [24]. Ю. Киричук, опирається на звіти АК за 1943 рік, де йдеться про 15 тис. загиблих поляків і трохи менше українців [25]. В. Косик вважає, що польські жертви польсько-української трагедії періоду Другої світової війни не перевищували 30-35 тис. чол. і зазначає, що українських жертв приблизно така ж кількість [26]. Авторський колектив навчального посібника з історії України на чолі з В. Литвином (В. Колесник, А. Слюсаренко й ін.) при аналізі втрат сторін на території Холмщини, Грубешівщини, Берестейщини, Полісся, Волині та Галичини з кінця 1942 – до початку 1945 років, називають цифри: українців – 12-14 тис. убитих і до 20 тис. біженців; поляків – 35-40 тис. убитих і 425 тис. біженців [27]. О. Лавер на основі проведеної ґрунтовної наукової розвідки, зазначає, що «[...] загальне число загиблих в українсько-польському конфлікті 40-х років ХХ ст. склало біля 87 тис. чол.» [28]. Я. Федорчук, опираючись на українських дослідників І. Ільюшина, Ю. Киричука, подає такий баланс жертв – 15 тис. поляків і 12 тис. українців [29]. Ю. Шаповал опираючись на українські джерела вказує на польські жертви – від 80 до 18 тис.; українські – від 100 до 18 тис. чол. [30].

На нашу думку, найбільш обґрунтованим видається баланс жертв здійснений київським істориком І. Патриляком, який зазначає (дані станом на 2012 р. – В.У.) «[...] під час українсько-польської локальної війни на території Холмщини, Грубешівщини, Берестейщини, Полісся, Волині й Галичини з кінця 1942 до кінця 1944 років українці втратили 13-16 тис. убитими (з яких бл. 3 тис. припадало на Холмщину, Грубешівщину і Підляшшя) й до 20 тис. утікачами, поляки – 38-39 тис. осіб убитими й 35 тис. утікачами» [8].

Отже, в українській історіографії, попри існуванні певних сумнівів щодо об'єктивності встановлення кількості жертв [19], усталилася позиція, що з появою ґрунтовних наукових розвідок, можливий перехід дискусії на новий етап, оскільки, попри «[...] варіативність отриманих українських і польських результатів, справа не є безнадійною, адже в оцінці того, які території постраждали більше, а які менше, дослідники не мають суттєвих розбіжностей» [16].

Таким чином, проведений аналіз сучасною вітчизняною історіографією заявлених аспектів українсько-польських відносин періоду 1942-1944 років дає підстави для наступних узагальнень.

По-перше, за останнє десятиріччя сучасна українська історіографія здійснила вагомий поступ у концептуально-теоретичному, документальному й історіографічному осмисленні та напрацюванні багатьох аспектів заявленої наукової теми. У науковому доробку сучасних українських істориків знайшли своє відображення всі головні аспекти цієї контroversійної проблеми. По-друге, в історіографіях обох країн, виокремлюється низка наукових напрямів, які по-різному інтерпретують тогочасні події, а тому очевидно «...не має підстав говорити про «українське» та «польське» бачення проблеми» [31]. Все ж в українській історіографії у науковій інтерпретації однієї із ключових дослідницьких тем українсько-польського протистояння, а саме його причин, можна говорити про усталений єдиний висновок: «[...] це був комплекс чинників суспільно-політичного та соціально-економічного характеру» (курсив наш – В.У.) [16]. По-третє, історіографічний аналіз переконує, що генеральною методологічною лінією у дослідженнях численних наукових питань є «[...] широкий науковий контекст, відмова від комплексу провини однієї із сторін» [32].

Огляд наукових напрацювань та аналіз новітніх тенденцій у генезі сучасної української

історіографії українсько-польських взаємин дозволяють виокремити перспективні напрямки можливого подальшого дослідницького пошуку: потребують системного дослідження українсько-польські взаємини міжвоєнної доби; ставлення української інтелігенції, поміркованих прошарків української громадськості, УГКЦ до українсько-польського протистояння, їх ініціатив, спроб нормалізувати відносини двох сусідніх народів; подальших дослідницьких напрацювань потребує питання спроб українсько-польських контактів і пошуку шляхів порозуміння; принципово важливим для історіографій обох країн є продовження дослідження дуже «важкого» питання обопільних втрат, укладення мартирологу жертв українсько-польського протистояння. Суспільна значущість і чутливість цього питання вимагає від істориків науково виваженого та максимально точного (наскільки це можливо – В.У.) визначення втрат тощо.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Солдатенко В., Антонюк Я. До з'ясування причин Волинської трагедії 1943-1944 рр.: сучасний український історіографічний дискурс. URL: <http://www.uk.x-pdf.ru/5istoriya/1887908-1-do-zyasuvannya-prichin-volinskoj-tragedii-1943-1944-rr-suchasnyj-ukrainskiy-istoriografichnij-diskurs-krajsko-pol.php>
2. Польсько-українські стосунки в 1942-1947 роках у документах ОУН та УПА: у 2 т. / Відп. ред. та упоряд. В.М. В'ятрович. Т. 1. Війна під час війни. 1942-1945. Львів, 2011. С. 21.
3. Марущенко О.В. Українсько-польський конфлікт 1943 р. на Волині у вітчизняних інтерпретаціях // Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Історичні науки». 2014. № 35 (328). С. 9-10.
4. В'ятрович В. Польсько-українські стосунки в 1940-х. Пропозиція історичної дискусії. URL: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/12/12/103432/>
5. В'ятрович В. Друга польсько-українська війна 1942-1947. Вид. 2-ге доп. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. С. 19, 239, 241-242.
6. Гудь Б. Українсько-польські конфлікти новітньої доби: етносоціальний аспект. Харків: Акта, 2011. С. 14-16.
7. Ільюшин І. Деякі теоретичні проблеми дослідження українсько-польських відносин ХХ ст. // Галичина. 2008. № 14. С. 106.
8. Патриляк І.К. Українсько-польський збройний конфлікт у роки Другої світової війни. Спроба синтетичного погляду. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sisi_2014_37_17
9. Кучерепа М. Причини, хід та наслідки українсько-польського конфлікту на Волині в роки Другої світової війни. URL: http://history.org.ua/JournALL/kraj/kraj_2013_3/7.pdf
10. Ухач В.З. Сучасна вітчизняна історіографія Волинської трагедії 1943 року // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2014. Вип. 40. С. 229-233.
11. Ільюшин І. Чому українські історики і політики по-різному оцінюють причини українсько-польського протистояння в роки війни? URL: http://www.e-reading.club/chapter.php/1050233/3/Ilyushin_-_Ukrainska_Povstanska_Armiya_i_Armiya_Krayova_Protistoyannya_v_Zahidnyj_Ukraini_1939-1945_rr.html
12. Грицьків Р. Історіографічне значення матеріалів міжнародних семінарів «Україна-Польща: важкі питання» у дослідженні історії УПА періоду Другої світової війни. URL: <http://www.cdvr.org.ua>

13. Рудницький Ю. Українці та поляки: Етика примирення. URL: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2015/11/11/148696/>
14. В'ятрович В. Друга польсько-українська війна. 1942-1947. Вид. 2-ге доп. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 368 с.
15. Зашкільняк Л. Огляд проблем спільної (важкої) історії українців і поляків ХХ століття. URL: <http://www.memory.gov.ua/news/oglyad-problem-spilnoi-vazhkoj-istorii-ukraintsiv-i-polyakiv-khkh-stolittya>
16. Каліщук О.М. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурс: автореф. дис... д.і.н.: 07.00.01 – історія України. Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, Ін-т народознавства, 2013. 32 с.
17. Зашкільняк Л. До генези українсько-польського конфлікту у ХХ столітті // Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Зб. наук. праць. 2010-2011. Вип. 3-4. С. 22-42.
18. В'ятрович В. Друга польсько-українська війна, або Війна у війні. В кн.: Від Рейхстагу до Івдзими. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій / За ред. Я. Приймаченко; Авт. кол.: В.В'ятрович, С.Громенко, М.Майоров, І.Патриляк, Я.Приймаченко, А.Руккас. Харків, 2017. 352 с.
19. Дашкевич Я. Акція «Волинь»: Волинський казан та його творці. В кн.: «Учи неможлими устами сказати правду»: історична есеїстика. Київ: Темпора, 2011. С. 236.
20. Дашкевич Я. Третій фронт у міжнародній грі в минулому і тепер. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Dashkevych_Yaroslav/Tretii_front_u_mizhnarodnii_hri_v_mynulomu_i_teper/
21. Боряк Г., Лисенко О. Волинська трагедія 1943 р.: історичний, правовий та політичний виміри в контексті рішення Польського Сейму. Експертна думка. URL: <http://history.org.ua/uk/post/6>
22. Ільошин І.І. Бойові дії УПА на антипольському фронті. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Історичні нариси / Дзьобак В.В., Ільошин І.І., Касьянов Г.В. та ін. Відп. ред. Кульчицький С.В. Київ, 2005. С. 274.
23. Боляновський А. Проблема кількості польських жертв Волинської трагедії 1943 р., «Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість», Львів, 2013. Вип. 6. С. 129-143.
24. Рева Н. Події на Волині влітку 1943 року у контексті ролі й місця України в планах Радянського Союзу та Німеччини: Дослідницьким полем війни без ідеологічних окопів: наук.-метод. семінар «Україна у Другій світовій війні» / [за заг. ред. В.В.Масленка, Ю.П.Присяжнюка]. Черкаси, 2006. С. 47.
25. Киричук Ю. Українсько-польське протистояння на Волині у 1942-1943 рр. В кн.: 1939 рік в історичній долі України і українців. Мат-ли міжнар. наук. конф. 23-24 вересня 1999 р. / Львівський нац-й ун-тет ім. І.Франка... [та ін.]. Львів, 2001. С. 195.
26. Косик В. Польсько-українська трагедія під час Другої світової війни // Український визвольний рух. Українсько-польський конфлікт під час Другої світової війни. Львів: В-во «Мс», 2003. Зошит 2. С. 104.
27. Історія України. Новітня доба: навч. посібн. / [В.М.Литвин, В.Ф.Колесник, А.Г.Слюсаренко та ін]; за ред. В.М.Литвина. Київ: Академвидав, 2012. С. 296.
28. Лавер О. Про людські втрати в україно-польському етнічному конфлікті в роки Другої світової війни // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. 2003. Вип. 9. С. 317.
29. Федорчук Я.П. Трагедія українсько-польського протистояння на Волині 1938-1944 роки: Волинська область: підсумки. Луцьк: Твердина, 2012. 195 с.
30. Шаповал Ю. УПА: сторінки історії. Науково-методологічна розробка на допомогу лекторам-викладачам народного університету українознавства. Київ: Знання України, 2007. С. 71.
31. Мищак І. Сучасна українська та польська історіографія про Волинську трагедію 1943 року // Історіографічні дослідження в Україні. 2008. Вип. 18. С. 462.
32. Лисенко О. Деякі методологічні аспекти дослідження національної політики сталінського і гітлерівського режимів у період Другої світової війни // Друга світова війна і доля народів України: Мат-ли всеукр. наук. конф. Київ, 2005. С. 14.

Ухач Василь Українсько-польські взаємини у період 1942-1944 років: сучасний історіографічний дискурс (вибрані аспекти)

Здійснено сучасний історіографічний дискурс окремих «важких» питань українсько-польських взаємин в їх найкритичніший період. Значна увага приділена теоретико-методологічній розробці понятійного апарату українсько-польських відносин, проблемі обопільних втрат. Виокремлено перелік питань, які потребують подальших дослідницьких зусиль науковців.

Ключові слова: Друга світова війна, українсько-польський конфлікт, ОУН(б), УПА, АК, сучасна історіографія

Ухач Василий Украинско-польские взаимоотношения в период 1942-1944 годов: современный историографический дискурс (избранные аспекты)

Осуществлен современный историографический дискурс отдельных «сложных» вопросов украинско-польских взаимоотношений в их наиболее критический период. Значительное внимание уделено теоретико-методологической разработке понятийного аппарата украинско-польских отношений, проблеме обоюдных потерь. Выделен перечень вопросов, требующих дальнейших исследовательских усилий ученых.

Ключевые слова: Вторая мировая война, украинско-польский конфликт, ОУН(б), УПА, АК, современная историография

Ukhach Vasil Ukrainian-Polish relations during the period of 1942-1944: modern historiographical discourse (selected aspects)

The article presents a modern historiographical analysis of some «complicated» issues of Ukrainian-Polish relations during their most critical period. Much attention is given to the theoretical and methodological development of the conceptual construct of the Ukrainian-Polish relations and to the problem of mutual losses. Historiography of Ukrainian-Polish relations in the period of Second World War took shape in an independent research direction during the years of independence. Unfortunately, Ukrainian-Polish relations are not only the subject of sharp scientific discussions, but also an element of political confrontation. In the historiography of both countries a number of distinguished scientific directions interprets different events in different ways.

Ukrainian scholars tend to consider Ukrainian-Polish relations in a comprehensive way. Domestic scholars emphasize that the reason of the Ukrainian-Polish confrontation was «a complex of socio-political and socio-economic factors». Polish historians quote Volyn' events out of context of Ukrainian-Polish relations. There are no generalized approaches to the question of the terminology of Ukrainian-Polish relations in Ukrainian historiography. The issue of calculating the losses of both countries

during a fratricidal confrontation remains a painful problem. In Ukrainian historiography there are significant differences in the estimation of the number of victims of both conflicting nations.

Ukrainian-Polish relations during the interbellum period require systematic research. Attitude of the Ukrainian moderate strata (the intellectuals) and of the UGCC to the Ukrainian-Polish confrontation. Attempts to normalize the relations of two neighboring nations, ways of understanding.

Keywords: *World War II, Ukrainian-Polish conflict, OUN(b), UPA, AK, modern historiography*

Рецензенти:

Михайлуца М.І., д.і.н., професор

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 20.10.2017 р.